

BARTH ISTVÁN BESZÁMOLÓJA AZ V. NEMZETKÖZI FUVOLAFESTIVÁL - PÉCEL ESEMÉNYEIRŐL

Beszámolóm személyes élményeimről ad számot. Ezt azért tartom szükségesnek előre bocsájtani, mert nem vagyok sem képzett zenetudós, sem kritikus. Bár 6 évtizede művelem és oktatom hivatásszerűen a zenét, mégis, amikor a nézőtérrel hallgatom, átengedem magam a muzsika naiv élvezetének. Ezt az attitűdöt még kamasz koromban tanultam egy idős amatőr brácsástól és hálás vagyok neki ezért a bölcs tanításért.

2018. szeptember 28.-án (pénteken) hosszú utazás után (Pécsről vonattal, busszal érkeztem a péceli Ráday-kastélyba. A díszteremből Muszorgszkij *Egy kiállítás képei* c. művének hangjai szűrődtek ki az előcsarnokba, ahol jól esett a kinti nyári meleg után a vastag falak hűvöse. Muszorgszkij szimfonikus zenekarra meghangszerelt, színpompás zenéjét sokszor játszottam a pécsi zenekarban 40 éves szolgálatom

idején, tehát az egyes képeket megjelenítő hangszerek és hangszercsoportok színeire jól emlékszem, ezért lepott meg, hogy ezek a színek, bár felismerhetőek, de nem azonosak. Fölidézik a nagyzenekari hangzást, de úgy, mint ha más megvilágításban szemlélnénk ugyanazt. Amikor a próba véget ért és a muzsikusok kijöttek, nem hittem a szememnek: a szimfonikus zenekari hangzást 4 fuvolás, egy fagottos és egy ütőhangszeres hozta létre. Hogy ez a hihetetlen bravúr létrejöhessen, annak feltétele Rózsa Pál zseniális hangszerelése és a 6 művész virtuozitása kellett, ami itt szerencsésen találkozott. Az természetes, hogy a színskála szélesítéséhez a fuvolák

A Péceli Parnasszus Alapítvány rendezésében:

V. NEMZETKÖZI FUVOLAFESTIVÁL – PÉCEL

V. INTERNATIONAL FLUTE FESTIVAL – PÉCEL, Ráday Castle

2018. szeptember 28-30. Ráday-kastély (Pécel, Kálvin tér 1.)

Szeptember 28. péntek / Friday

19.00 Fesztiválnyitás és nyitókoncert / Opening Ceremony and Concert
Modest Mussorgsky - Rózsa Pál: Egy kiállítás képei / Pictures of an Exhibition
a Flautone Quartet (fuvola négyes) és a Miskolci Csodamalom Bábszínház előadásában
Performance of Flautone Quartet (flutes) and Miskolc Puppet-Show called "Csodamalom"
Közreműködnek / Contributors: Lakatos György (fagott / bassoon) és Mile Péter (ütőhangszerek / percussion)

Szeptember 29. szombat / Saturday

10.00-16.00 Fuvola mesterkurzus / Flute Masterclass
Olga Ivusheikova (Oroszország) mesterkurzusa barokk és modern fuvolásoknak
Masterclass of Olga Ivusheikova (Russia) for modern and baroque flutist
16.00-17.30 „A modern fuvolafej készítése” / "Preparation of the Modern Flute Headjoint"
a Hungarian Flute Center előadása / Performance of Hungarian Flute Center
18.00 „Souvenir de Vienne” – Győri Noémi (fuvola) és Koltai Katalin (gitár) estje.
Concert of Noémi Győri (flute) and Katalin Koltai (guitar)
Műsorközlő / Announcer: Zelinka Tamás

Szeptember 29. vasárnap / Sunday

10.00-15.00 Barth István előadása / Performance of István Barth
„Kezdsé lépések a hangszeres előképző osztályaiban a Kodály Zoltán által kijelölt úton”
"Beginnings in Instrumental Pre-classes on the Road Marked by Zoltán Kodály"
16.00-17.30 „A Tomasi MicroCork” / "The MicroCork by Tomasi"
Hungarian Flute Center előadása / Performance of Hungarian Flute Center
18.00 Olga Ivusheikova (fuvola) és Pétery Dóra (csembaló) kamaraestje
Chamber Concert of Olga Ivusheikova (flute) and Dóra Pétery (harpsichord)
Műsorközlő / Announcer: Zelinka Tamás

A programok ideje alatt hangszer- és kottakiállítás, ill. vásárt tart:
Hungarian Flute Center,
Fon Trade Music, EMB.
(Részletek a honlapon.)

The Hungarian Flute Center,
Fon Trade Music and EMB
will hold an instrument and Music
Exhibition during the program.
(Details on the website.)

Fesztivál belépő: 3.000 Ft/fő
„Festival Entry” card: 3.000 HUF/person
A rendezvény összes programjára érvényes.
Applies to all program events.

Napi jegy: 2.000 Ft/fő
Daily ticket: 2.000 HUF/person

Információ / Information:
www.pecelparnasszus.com
parnasszus@freemail.hu

Támogatják:
Nemzeti Együttműködési Alap

Logók: Péceli Parnasszus Alapítvány, HFC, NKA Nemzeti Kulturális Alap, PÁTRIA Takarékszövetkezet, EMB Editio Musica Budapest Music Publisher Ltd., FORSTER KÖRSPORT, CSIDER, EKK, Pécel Város Önkormányzata

családjának valamennyi tagja hozzájárult. Méltatlan volna, ha a kiváló muzsikusokat név szerint föl nem sorolnám: Fábián Tímea, Ilyés Dalma, Klimászné Varga Zsófia, Kurunczi-Illésy Orsolya (a Flautone Quartet tagjai) Lakatos György (fagott), Mile Péter (ütő), vezényelt: Nagy Zsolt. Este, a fesztivál ünnepélyes nyitó eseményén a zenei hatást a Miskolci Csodamalom Bábszínház egészítette ki, igazi zenésszínházi élménnyel ajándékozva meg a Ráday-kastély dísztermébe összegyűlt közönséget. Felemelően szép estét élhettünk.

2018. szeptember 29. (szombat)

Az idei fesztivál sztárvendége a moszkvai Csajkovszkij Konzervatórium professzora, Olga Ivusheykova fuvolaművész volt. Amikor a programot hirdető plakáton nevét először olvastam, szégyenkezve ismertem be, hogy nem tudok róla semmit. Rákerestem, hát a YouTube-on és meghallgattam néhány felvételét. Ezekből kiderült, hogy remekül fuvolázik, de nem tudom elhelyezni korunk rengeteg kiválóan felkészült fuvolásának rangsorában.

Azután úgy döntöttem, hogy ennek a rangsorolósdinak nincs is ma már semmi értelme: a művészeket nem egymáshoz kell méregetni, hanem önmagukban értékelni. Ma már alapkövetelmény, hogy a hangszer technikáját tökéletes-közeli szinten tudni kell, és mindazok a százak (vagy ezrek?), akik egyáltalán pódiumra jutnak, ezt a szintet képesek teljesíteni. A megkülönböztető mérték (szerintem) az lehet, hogy ez a magasan kiművelt virtuóz technika és zenei tudás milyen jelentős művészi személyiség kezében hódító fegyver. Milyen egyéniség sugárzó antennája. A világhálón elérhető zenei „konzervek” támogatják tájékozódásunkat, de nem helyettesítik a közvetlen, személyes élményt. Olga személyesen sokkal mélyebb benyomást gyakorolt rám, mint amit felvételek alapján vártam. Napközben tanított. A nem igazán sikeres tolmácsolás ellenére a magyar tanulókkal végzett munkája során egy olyan fuvola/zenetanár képe bontakozott ki előttünk, aki tökéletesen tisztában van a feldolgozott, főleg barokk és klasszikus zene stílushű megszólaltatásának „helyesírási” szabályaival, az írott kotta értelmezésének, életre keltésének módjával, és hangszertechnikai lehetőségeivel. Ezeket alkalmi tanulóinak – a nyelvi gátak ellenére – érthetően el tudja magyarázni és szemléletesen demonstrálni. Már a kurzuson imponáló volt az a könnyedség, ahogy a soron lévő műhöz vagy a tanuló hangszeréhez igazodva váltogatta a barokk- és modern fuvalát. Élvezettel tanít, és hogy a tanuló számára is szórakoztatóbb legyen a foglalkozás, a szonáták basszus szólamát, illetve a koncert zenekari kíséretét saját hangszerén játszotta együtt (játszi természetességgel transzponálva a különböző kulcsokban). Eközben azonban éberén koncentrált a tanuló játékára, szóvá téve minden javításra szoruló momentumot. Nagylelkűen dicsért és közben-közben még mosolygott is. Mindezt összegezve: kiváló tanár! (A mosoly, amivel meglehetősen szűkmarkúan adakozik, jól áll neki, lányosan lágyítja arcvonásait. Ezzel a gesztussal szólókoncertjén is hálásan viszonzta a közönség tetszésnyilvánításait.) Vasárnap esti koncertjére még visszatérek, most viszont had ejtsék szót egy furcsaságról, amely – főleg a meghívó-rendező házigazdára tekintettel – Olgától rosszul esett: a fesztivál egyetlen programját sem tüntette ki érdeklődésével. Ez a kellemetlen momentum éppen a mosolyáról jutott eszembe. Lehet, hogy dolgozott, vagy pihent, vagy nem érdekelté őt, ami rajta kívül a fesztiválon történt, de tény hogy csak munka közben volt látható-hallható. Kár! Azért is kár, mert az esti

hangversenyen érdekes „fuvola-remekműveket” hallhatott volna „alkotótársak”, Győri Noémi (fuvola) és Koltai Katalin (gitár) átiratában és avatott előadásában. Az, hogy Győri Noémi tehetsége folytán abba a fuvolás arisztokráciába született, akikről fentebb bölcsekedtem, már középiskolás korában nyilvánvalóvá vált, de sok év után remek élmény volt hallani őt, a teljes virágdíszében pompázó kész művészt, elsöprő erejű temperamentumával, csillogó virtuoizálásának ragyogásával. Technikai ékszerkollekciójának megcsillogtatására kiváló lehetőséget kínált a „*Souvenir de Vienne*” című hangversenyen másodikként elhangzó „*Grand Duo Concertant*”, Mauro Giuliani eredeti, fuvolára és gitárra írott műve. Már ez a darab is a ritkán hallható csemegék egyike, de a műsor igazi különlegessége a Mozart és Beethoven zongoraszonátáiból a két előadó által, kettősük hangszereire újra gondolt (vagy nyelvére lefordított) két szonáta, de különösen a Beethoven op. 81. Hivatásos muzsikuskok – különösen hangszer-soviniszták – fanyalognak az átiratoktól, ami gyengén sikerült próbálkozások esetében indokolt is, de ez esetben két nagy művész az eredetivel egyenértékű „műfordításában” lehelt életet a két zeneköltőóriás írott kottafejeibe. Lenyűgöző élmény volt!!! Bár nem szakmám a zenekritika, de sokat foglalkoztam kamarazenével, oktattam is évekig, és mint akkoriban, most sem állhatom meg, hogy szóvá ne tegyem: valami zavart. A hangzás egyensúlya, különösen különmű hangszerek együttesében az egyik állandó kontrollt kívánó probléma. A szervesen összeolvadó, egységes hangzaskép megalkotása. Ebben keletkezett hiányérzetem, kiváltképp az erőteljesebb dinamikai tartományokban. Gyönyörködve az alkotásokban és külön-külön az előadóknak arra gondoltam: milyen kár, hogy Noémi a modern fuvolaépítés egyik aranyból alkotott csúcsmodelljén játszik, amely Mozart óta úgy átalakult, hogy már nem is azonos hangszer akkori önmagával, a gitár pedig megőrizte dinamikai- és hangszínbirodalmának határait. Mennyivel egységesebb lehetne kettejük kamarazenéje, ha Noémi egy olyan – talán fa – fuvolán játszana, amely kirobbanó művészi erejét a gitáréhoz hasonló keretek közé regulázza?

Annak ellenére, hogy bevezetőmben helytelenítettem az összeméricskélést, a nap folyamán hallott két fuvolást önkéntelenül mégis összehasonlítottam. De nem rangsoroltam! Nekem úgy tűnt, hogy Olga a modern hangszeren is a barokk fuvola finom, kellemes, mindig „szépen

éneklő” hangzás-tartományában érzi otthonosan magát, akár régi, akár mai zenét játszik, míg Noéminek ezek a határok szűkek, minden kínálkozó alkalommal megpróbálja szétfeszíteni azokat. Remélem, hogy kritikának tűnő gondolataimmal nem bántom meg, mert ez a szándék távol áll tőlem. De hogy is akarhatnám bántani, hiszen Gyöngyössy Zoltán által büszkén sorolom őt szellemi unokáim közé.

A kurzus és koncert között a Hungarian Flute Centert képviselő Somogyi Szilárd tartott előadást a modern fuvolafej-készítésről és a Wiener Flötenwerkstatt által kifejlesztett, a fuvolafejbe épített hangszedő által kínált új lehetőségekről. A fesztivál két napján a cég kb. 25 darabot számláló kollekciója állt a kipróbálni vágyó érdeklődők rendelkezésére, és két munkatárs, a fent említett Somogyi Szilárd és Jelenik Krisztián szolgált szakszerű válaszokkal a hangszerekkel kapcsolatos kérdésekre.

2018. szeptember 30. (vasárnap)

Az tervezett program szerint 10 órakor 20 perces minikoncerten a Péceli AMI fafuvin tanuló növendékei és a Péceli Gyermek- és Ifjúsági Kórus lépett volna fel, amelyet Barth István 15 óráig tartó előadása követett volna „Kezdő lépések a zeneiskola előképző osztályaiban a Kodály Zoltán által kijelölt úton” címmel. Ez a terv némi változtatással valósult meg, ami azonban az eredeti elképzelésnek csak javára vált. A mini hangverseny szép kerek, kb. másfél órás műsorra bővült, melynek keretében a „fafuvi” gyermekfuvola lehetőséget kapott valóságos matiné-hangversenyen történő bemutatkozásra, olyan színvonalú műsorban, amelyet Kodály Tanár úr is elégedetten hallgathatott volna. A magas művészi színvonalat a Szilágyiné Szalai Zsuzsanna vezetése alatt működő két kórus biztosította.

A közreműködésemmel megszólalt darabok előadásáról nem vagyok illetékes véleményt nyilvánítani, viszont ki kell emeljek néhány tény: minden előadott mű magyar szerző alkotása, döntő hányada (21) népdalfeldolgozás.

Pécel kis város létére 2 pontosan, tisztán, lelkesen éneklő, sikeres ifjúsági kórossal büszkélkedhet, ami – nyilván – a fent nevezett vezető érdeme.

Erre az alkalomra született egy 4 *Táncdalból* álló zongorakíséretes ciklus, 2 eredeti kompozíció: Rózsa Pál *Könnyű kislevelek-duók magyar népdalok nyomán op.626* és a számomra a hangverseny csúcspontját jelentő *Öt erdélyi népdal*, Nagy Zsolt alkotása éneklésre és fuvára. A Kodályt idéző harmóniakba öltöztetett és őket körül ölelő elő-és utójátékokat Szilágyi Benjamin (16) kísérte zongorán, a dalokat Nagy Aliz (8) énekelte és fújta sugárzó gyermeki tisztsággal. Benjamin a zongora mellől beállt a kórusba, megválaszolva a bennem felmerült kérdést, honnan ered a kíséret során mutatott kamarazenei érzékenysége? (Kodály tanította: „Előbb énekelni kell, azután szabad zongorához nyúlni.”) A hangversenyt megelőzően izgalommal vegyes élvezettel készültem a rendelkezésre álló csekély idő alatt két kiváló partneremmel, Fábián Tímeával és Vajda Rékával a duettek, valamint Molnárné Skrobinec Okszániával a zongorás darabokra. Ezúton is köszönöm nekik az igényes és készséges együttműködést. Rózsa Pál „könnyűnek” nevezett duóiról kiderült, hogy igényes megszólaltatásuk némely ponton nem is olyan könnyű. Jó lett volna a szerző véleményét kikérni az ősbemutatóról, de sajnos nem volt jelen. Hátra lévő életemben legszebb élményeim között fogom őrizni ennek a délelőtti hangversenynek emlékét. Hálás szívvel köszönöm mindazoknak, akik létrehozták.

A közönség távozása és a terem gyors átrendezése után következett az előadásom (lásd fenn) tömörített és csonkolt változata. Rövid ebédszünet után a Körönd Zenepedagógiai Munkacsoport tartotta 2. ülését néhány „rég” tag hiányával, viszont több új taggal és érdeklődővel. Az 1. és egyben alakuló ülésről az internetes FaFuvi Fórumon 3 részletben beszámoltam.

Hollai Keresztély a 60-as években a pécsi Bazilika orgonistája, a L.F. Zeneműv. Főiskola Pécsi Tagozatának tanára, ahol kollégám volt, egy alkalommal a tanári szobában megszólított: „Tudod, irigyellek a hangszered miatt”– ugyan Keresztély, válaszoltam, pont te, aki a hangszerek királynőjén játszatsz? Mire ő: „Igen, mert a fuvolának lelke van, míg az orgona csak egy gép.” A két művész játékát hallgatva ez a régi párbeszéd ugrott elő és provokálta a további gondolatsort: Ha az orgona az ezernyi hangszín- és dinamikai lehetőségével valóban csak lelketlen gép, mennyivel inkább az ez az egymanuális, pedál nélküli csembaló! Ez a hangszer Ivusheykova hajlékony, színes, elegánsan beszédes, minden pillanatban élő muzsikáját legföljebb

kontrasztjával emelhette. De mintha Pétery is föltett kézzel megadta volna magát és még azokról az eszközökről (agogika, frazirozás) is lemondott volna, amelyekkel csembalisták élni szoktak. Nostalgiaival gondoltam az előző este megismert Koltai Katalin gitár-játékára. Micsoda találkozás lehetne! Most még jobban sajnáltam, hogy Olga nem hallotta. Valószínűleg meghívta volna Katalint Moszkvába partnerül egy barokk estre. De még jobb volna, ha itthon hallhatná őket együtt magyar közönség.

A hangverseny óta, 2 hete azon töprengek, mi lehet Olga rejtélyes zárkózottsága mögött. Mit leplez a rendkívül kiművelt, mértéktartó játék, a minden helyzetben salaktalan, tiszta hang, hibátlan technika? Ezek az értékek, amelyek a barokk- és mai művekben, mindkét hangszeren állandóan jelen vannak művészetében? Letűnt korok végletekig szabályozott etikettje arra szolgált, hogy elrejtse az őszinte emberi érzéseket. Mert kimutatásuk kiszolgáltatottá, sebezhetővé tesz. Ha a rejtőzés esztétikusan tökéletes, fölmerülhet a kérdés: lehet, hogy a gyönyörű lepel maga a titok, mögötte nincs mit keresni?

A két esti hangversenyt Zelinka Tamás konferálta egy misszionárius elkötelezettségével, egy zenetörténész tájékozottságával és egy kamasz lelkesedével. Méltó művésztársa volt a fellépőknek. A fesztivál minden eseményén a nézőtérén sok üres szék volt. Sajnos! Az egyébként minden szempontból kifogástalan, figyelmes rendezésnek a jövőben a közönségszervezésben kellene hatékonyabbnak lenni. Ezt a beszámolót is az a szándék motiválta, hogy többen értesüljenek arról, milyen nívós események történnek kétfévente a péceli Ráday-kastélyban, hogy, ha legközelebb hírét hallják, el ne mulasszák!

(Nagy Zsolt felvételei)